

ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY

UCHWAŁA Nr.....

Rady Miejskiej w Opocznie

Z dnia.....

Wpłynęło 14. 03. 2019
data

Ilość zał. .... L.p. dz. 6790
Podpis .....

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
DLA GMINY OPOCZNO
NA LATA 2019-2021**

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2012r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018, poz. 998).

Jego głównym założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:

ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998.),

ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018r., poz. 1508.),

ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390.),

ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018r., poz. 2137.),

ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018r., poz. 1490.).

ustawę z dnia 11 lutego 2016r., o pomocy państwa w wychowaniu dzieci. (Dz. U. z 2018r., poz. 2134)

Rodzina jest to podstawowa jednostka społeczna wynikająca z przepisów prawa. Spośród środowisk wychowawczych, szczególne znaczenie dla rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży ma rodzina, która stanowi podstawowe i najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu człowieka. Jest też pierwszym środowiskiem społecznym, integralnie zaspokajającym różnorodne potrzeby człowieka: biologiczne, psychiczne, społeczne i inne. Każda rodzina to odrębna jednostka. Rodzina składa się najczęściej z rodziców oraz dzieci. Każda rodzina ma swoją historię, która jest węzłem przeszłości oraz przyszłości. Łączą ją więzy krwi ze swoimi przodkami. W prawie rodzinnym rodzina stanowi ważną jednostkę. Aby ludzie mogli być uznani za rodzinę, musi ich łączyć pokrewieństwo. Pokrewieństwo może występować na kilku liniach, z dziećmi, z rodzicami, z dziadkami oraz dalszą rodziną. Zdarzają się rodziny, które tworzą się na mocy prawa sądowego, są to w szczególności rodzice, którzy chcą

wychowywać dzieci będące sierotami lub pochodzące z domu dziecka. Występują także rodziny niepełne, w których jeden rodzic zastępuje oboje lub dzieci wychowuje ktoś z rodziny.

Rodzina jest naturalnym środowiskiem, w którym dziecko ma zapewnioną opiekę oraz zaspokojone swoje potrzeby. Prawidłowo funkcjonująca rodzina na pierwszy plan wysuwa szczęście i dobro dziecka, które jest powiązane ze szczęściem rodzicielskim i małżeńskim. Nie wszystkie rodziny jednak w sposób prawidłowy realizują swoje funkcje. W ostatnich latach coraz częściej obserwuje się zaburzenia w sferze stosunków emocjonalnych między członkami rodziny. Coraz mniej rodzin potrafi w pełni zapewnić swoim członkom ciepło rodzinne, troskliwość i serdeczność. Wzrost liczby rodzin, które można określić jako nieprzystosowane, budzi niepokój i wymaga zastosowania środków zaradczych. Jeśli w rodzinie pojawiają się dysfunkcje spowodowane wieloma czynnikami, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Często są to bardzo złożone i interdyscyplinarne rozwiązania.

Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Rodziny z dziećmi, dzieci i młodzież stanowią potencjał, którego rozwój, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym, jest głównym podmiotem polityki rodzinnej. Trudno nie zgodzić się ze stanowiskiem, że wpływ środowiska rodzinnego, w jakim rozwija się młody człowiek, jest jednym z głównych czynników determinujących jego późniejszą adaptację do udziału w życiu społecznym. Funkcjonowanie tych dwóch systemów jest bowiem ze sobą nierozzerwalnie związane i wzajemnie zależne. Prawidłowe relacje w rodzinie sprzyjają minimalizowaniu ryzyka powstawania różnych problemów społecznych, takich jak przemoc w rodzinie, uzależnienia. Zapewniają poczucie bezpieczeństwa warunkujące optymalny przebieg integracji jednostki ze społeczeństwem. Myśląc o wspieraniu rodziny, nie sposób zatem przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Jest on często umniejszany, gdyż skala problemów przeżywanych przez rodziny z dziećmi koncentruje uwagę na działaniach o charakterze korygującym, naprawczym. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że im większa inwestycja w „zdrowie” rodziny, tym mniejsze zagrożenie wystąpieniem kryzysów, trudności, które

mogą naruszyć jej integralność i w konsekwencji spowodować konieczność zaangażowania większych nakładów ekonomicznych, niezbędnych, aby przywrócić stabilność systemu rodzinnego. Dlatego też w Programie przez „wspieranie” należy rozumieć nie tylko udzielanie pomocy tym rodzinom z dziećmi, które doświadczają trudności w swoim funkcjonowaniu, ale również udostępnianie możliwości korzystania z różnorodnej oferty miasta Krakowa zarówno rodzinom problemowym, jak i wszystkim rodzinom z dziećmi. Ma ona być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoją misję profilaktyczną i ułatwiać wychowanie dziecka, promując tym samym model rodziny z dziećmi.

Ustawa również dokonuje podziału kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
Profilaktyka - wspieranie rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna • Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej • Adopcja 	
<ul style="list-style-type: none"> • Asystent rodziny • Placówki wsparcia dziennego; • Rodziny wspierające • Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka • Placówki opiekuńczo-wychowawcze • Usamodzielnienie • Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (Koordynator) • Rodziny pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek adopcyjny • Regionalna placówka opiekuńczo terapeutyczna • Interwencyjny ośrodek preadopcyjny

Do zadań własnych samorządów gminnych należą:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4. Finansowanie:

- podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez asystentów rodziny,
- kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

8. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległościach z tytułu nie ponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE OPOCZNO

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Pracownicy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie podejmują szereg działań wytyczonych przez ustawy.

Działalność Ośrodka w tej dziedzinie jest duża i ciągle się rozwija dzięki profesjonalnie wykonywanej pracy socjalnej przez każdego pracownika socjalnego. Szczególną uwagę zwraca się na rodzinę i jej funkcjonowanie. Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych. W latach 2018-2021 realizowany jest projekt konkursowy „W rodzinie siła”. Uczestnikami projektu są członkowie 90 rodzin, przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze o różnorodnym podłożu. W ramach projektu rodziny te mogą liczyć na kompleksowe wsparcie m.in.:

- usługi asystentów rodziny,
- bezpłatne konsultacje psychologiczne, pedagogiczne i prawne,
- warsztaty dla rodziców biologicznych.

W tabeli przedstawiono liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie w 2018r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin ogółem	W tym na wsi	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	927	309	2401
O liczbie osób: 1	331	71	331
2	125	27	250
3	127	29	381
4 i więcej	344	160	1696
W tym rodziny z dziećmi	502	237	1987

Liczba dzieci: 1	148	58	429
2	201	101	714
3	116	59	595
4 i więcej	37	19	249
Rodziny niepełne ogółem	99	27	332
O liczbie dzieci: 1	42	14	102
2	40	9	140
3	17	5	80

Poniżej przedstawione zostały powody przyznania pomocy społecznej rodzinom w 2018r. (dane MGOPS w Opocznie)

Dysfunkcja	Liczba rodzin	W tym na wsi	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	291	79	631
sieroctwo	2	0	2
bezdomność	32	4	32
potrzeba ochrony macierzyństwa	145	75	765
w tym wielodzietność	127	68	694
bezrobocie	394	117	1070
niepełnosprawność	411	106	868
długotrwała lub ciężka choroba	494	140	1083
bezzadność w sprawach opiek. wych.	288	115	1068
w tym rodziny niepełne	117	29	384
rodziny wielodzietne	59	31	339
przemoc w rodzinie	8	3	35
alkoholizm	71	15	120
narkomania	4	0	4
trudności po zwol. z zakładu karnego	18	2	30
zdarzenia losowe	4	3	11
sytuacja kryzysowa	7	3	20

Od 1 stycznia 2019r. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Program cieszy się dużą popularnością, propaguje zdrowe nawyki żywieniowe, jak również stanowi znaczącą pomoc dla rodziny.

Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w Gminie Opoczno w 2018 r.

wyszczególnienie	ogółem	dzieci do 7 roku życia	w tym na wsi	uczniowie do ukończenia szkoły średniej	w tym na wsi	Pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podst. art. 7 ustawy o pom. społ.	w tym na wsi
liczba osób korzystających z posiłku	692	98	50	492	244	119	20
pełnego obiadu	672	91	43	479	231	119	20
jednego gorącego dania	24	7	7	17	17	0	0
liczba rodzin	409	x	x	x	x	x	x
liczba osób w rodzinach	1449	x	x	x	x	x	x
liczba posiłków	97039	9891	9319	58812	29960	28336	4530
w tym pełen obiad	94088	9035	4539	56717	27865	28336	4530
jedno gorące danie	2951	856	856	2095	2095	0	0

W procesie realizacji różnorodnych form wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Należy budować system wspierania rodzin biologicznych oraz rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej. Bardzo ważne zatem jest, aby wszystkie podmioty i instytucje uczestniczyły w procesie wspierania rodziny.

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Działania profilaktyczne programu skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania tj. asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających oraz innych podmiotów lub instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Praca z rodziną - ukierunkowana jest przede wszystkim na wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie, pomoc w integrowaniu rodziny z otoczeniem, pomoc w odbudowywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, neutralizowanie czynników negatywnie działających na dziecko. Praca z rodziną powinna być możliwie wcześnie podejmowana i prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadrę. Praca z rodziną realizowana jest poprzez:

- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne;
- terapię i mediacje;
- usługi dla rodzin z dziećmi,
- pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowania spotkań dla rodzin, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Pomoc rodzinie - powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do ośrodka pomocy społecznej.

Asystent rodziny jako forma bezpośredniej pracy z rodziną

Rozwiązaniem wprowadzonym do systemu pomocy społecznej ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest funkcja asystenta rodziny. Asystent pełni inną rolę niż pracownik socjalny i zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Zadaniem asystenta jest być bliżej rodziny i jej problemów, a jego nienormowany, elastyczny czas pracy powinien być dostosowany do realnych potrzeb rodziny i jej rytmu życia. Jego rola polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawczości, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły. Ponadto pomaga on rodzinom dysfunkcyjnym, z małoletnimi dziećmi, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wykonywaniu najprostszych czynności, planowaniu wydatków, problemów wychowawczych i innych obowiązków rodzicielskich. Celem pracy asystenta jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałanie konieczności umieszczenia dzieci w opiece zastępczej, poprzez pomoc w osiągnięciu przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowanie dzieci.

W oparciu o ustawę z dnia 27.04.2012 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw została wprowadzona zmiana m.in. w przepisach Kodeksu Rodzinnego i opiekuńczego stanowiąca, iż Sąd może zobowiązać rodziców biologicznych, jak i samego małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny bądź realizowania innych form pracy z rodziną. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo –wychowawczych. Rola asystenta rodziny ma istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Działania asystenta polegają na aktywnym wspieraniu rodziny, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania przez tę rodzinę.

Asystent wspiera rodzinę poprzez konsultacje i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi (organizowanie czasu wolnego dzieciom, budowanie prawidłowych więzi między członkami rodziny, rozwijanie umiejętności wychowawczych), dbania o zdrowie (higiena, pielęgnacja, prawidłowe żywienie, w razie potrzeby leczenie i rehabilitacja), gospodarowania budżetem domowym (planowanie i monitorowanie wydatków), wykonywania prac na rzecz domu oraz ich podziału na członków rodziny (sprzątanie, zmywanie, gotowanie, remont), pozyskiwania usług na rzecz domu i rodziny (załatwienie spraw urzędowych, znalezienie pracy, kontakty ze służbą zdrowia), usamodzielniania się poprzez uzupełnianie wykształcenia i podjęcie pracy, a także dbałości o edukację i rozwój dzieci.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez Sąd dziecka poza rodziną. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na jednego asystenta rodziny nie może przypadać więcej niż 15 rodzin.

Obecnie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie zatrudnia sześciu asystentów rodziny, którzy docelowo będą prowadzić pracę z 90 rodzinami. Dodatkowo, dzięki realizacji projektu „W rodzinie siła” możliwe było zatrudnienie pedagoga, którego zadaniem jest udzielanie pomocy pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin.
2. Pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania.
3. Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny i jej integracji.
4. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny.
5. Wzmacnianie roli i funkcji rodziny.
6. Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny.
7. Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.
8. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.
9. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny.
10. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

ADRESACI PROGRAMU

Rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

ZADANIA I SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu odbywać się będzie na zasadach współdziałania z jednostkami administracji rządowej, samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Realizacja działań zawartych w Programie odbywać się będzie w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych obowiązywania Programu, czyli w latach 2019-2021.

Zadania w zakresie realizacji programu oraz harmonogram zaplanowanych działań zawiera poniższa tabela.

lp	zadania	działania	termin realizacji	realizator	wskaźniki	przewidywane efekty
1	Prowadzenie działalności profilaktycznej sprzyjającej umacnianiu rodziny	<p>Udział w kampaniach i konferencjach promujących wartość rodziny, udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży, promocja i upowszechnianie wiedzy na temat praw dziecka – rozpowszechnianie ulotek, publikacji, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży (nikotyna, alkohol, narkotyki) – spektakle teatralne, widowiska, koncerty, prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem, zamieszczanie artykułów w lokalnej prasie oraz na stronie internetowej, udostępnianie ulotek, plakatów.</p>	2019-2021	<p>Urząd Miejski, szkoły (pedagodzy szkolni), Komenda Powiatowa Policji, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Miejski Dom Kultury, media lokalne, parafie z terenu gminy, organizacje pozarządowe</p>	Liczba i rodzaj działań	<p>Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, wypromowanie i wykreowanie pozytywnego obrazu rodziny</p>

2	Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom dysfunkcyjnym	Diagnozowanie środowiska rodzinnego, praca socjalna z rodziną, wspieranie rodzin i dzieci w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzinnych	2019-2021	MGOPS, asystent rodziny, PCPR	Liczba rodzin objętych pomocą	Wzrost pozytywnych relacji dzieci i rodziców z rodzin przeżywających trudności poprzez wsparcie i edukację
		Objęcie rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi asystenturą rodzinną	2019-2021	MGOPS, asystent rodziny	Liczba asystentów rodziny, Liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną	Praca z rodziną prowadzona w miejscu zamieszkania podopiecznych w dni robocze i weekendy Pozostawienie dzieci w rodzinach biologicznych dzięki edukacji i wsparciu oraz pracy z rodziną asystenta rodziny
		Wspieranie rodzin dotkniętych przemocą (procedura „Niebieska Karta”) działania na rzecz przeciwdziałania wzrostowi przemocy w rodzinie	2019-2021	Zespół Interdyscyplinarny działający przy MGOPS	Liczba “Niebieskich Kart” Liczba “Niebieskich Kart” w których procedura została zakończona	Poprawa funkcjonowania rodziny, zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków

	Wspieranie rodzin dotkniętych uzależnieniami, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą – realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	2019-2021	Poradnia Leczenia Uzależnień, OPS, kuratorzy sądowi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, PCPR, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe	Liczba rodzin objęta wsparciem	Zminimalizowanie wykluczenia społecznego rodziny i jej członków Zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodziny
	Specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, pedagogiczne, zawodowe, prawne)	2019-2021	PCPR, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe	Liczba porad i konsultacji	Stworzenie skutecznego systemu rozwiązywania problemów rodziny
	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży (kolonie, wycieczki, spotkania, imprezy)	2019-2021	TPD, świetlice środowiskowe, świetlice wiejskie, szkoły	Liczba świetlic Liczba uczestników Liczba organizowanych form wypoczynku	Zajęcia pozalekcyjne wyjazdy rekreacyjne i imprezy integracyjne, udział w świetlicach
	Udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej (dożywianie dzieci w szkołach, zasiłki z pomocy społecznej, stypendia socjalne, wyprawki szkolne, dodatki mieszkaniowe)	2019-2021	Urząd Miejski	udzielonej pomocy Liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych pomocą	oprawa sytuacji rodziny poprzez wsparcie finansowe rzeczowe

		Finansowanie kosztów pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej i placówce opiekuńczo- wychowawczej	2019-2021	Urząd Miejski, MGOPS	Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych formach pieczy zastępczej	Zmniejszenie liczby dzieci pozostających w publicznych, całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych typu socjalizacyjnego
		Kursy, szkolenia, warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę	2019-2021	MGOPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów Liczba uczestników	Wzrost wiedzy pracowników w zakresie wspierania rodziny

ZAKRES WSPÓLPRACY REALIZATORÓW PROGRAMU

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie miasta i gminy Opoczno są:

- Urząd Miejski w Opocznie
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Placówki oświatowe i kulturalne

Partnerzy:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Opocznie
- Kuratorzy sądowi
- Komenda Powiatowa Policji w Opocznie (dzielnicowi)
- Psycholodzy i pedagodzy szkolni
- Placówki służby zdrowia z terenu gminy
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie
- Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie
- Parafie z terenu miasta i gminy
- Organizacje pozarządowe- fundacje
- Straż Miejska

Współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny będzie realizowana poprzez następujące działania:

- wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny;
- udzielanie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem;

- wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym;
- zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do specjalistycznych form wsparcia;
- organizowanie czasu wolnego oraz wspieranie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży;
- zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie miasta i gminy Opoczno;
- realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych;
- wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;
- opieka i profilaktyka zdrowotna;
- umożliwienie rodzinom skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, prawnego, terapeutycznego.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie

Koordynator Gminnego Programu Wspierania Rodziny, wspiera wszystkie zapisane w nim działania na terenie miasta i gminy Opoczno.

Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownicy socjalni:

- przeprowadzają wywiady środowiskowe umożliwiające diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- przygotowują wszechstronny plan pomocy,
- monitorują efekty podjętych działań,
- pomagają w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udzielają szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazują miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy
- w uzasadnionych przypadkach: udzielają pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, udzielają pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,

- informują o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazują miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia,
- w razie potrzeby zwracają się do Policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamiają organy ścigania,
- współpracują z innymi instytucjami i organizacjami.

Pomocy rodzinom dysfunkcyjnym udziela także asystent rodziny, który poprzez swoje wsparcie w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzinnych dąży do prawidłowego funkcjonowania rodzin w społeczeństwie.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wszystkim zainteresowanym i potrzebującym służy pomocą organizacyjną, merytoryczną i finansową.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które szczegółowo reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” z 13 września 2011r. na terenie miasta i gminy Opoczno w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny, który zajmuje się: diagnozowaniem problemu przemocy w rodzinie, podejmuje działania w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmuje interwencje w środowisku dotkniętym patologią. Zespół Interdyscyplinarny opracowuje i realizuje indywidualne plany pomocy i inicjuje działania w stosunku do osób stosujących przemoc, doznających przemocy, a następnie monitoruje sytuację w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Korzyści działania Zespołu Interdyscyplinarnego:

- szybszy przepływ informacji, lepsza diagnoza,
- koordynacja działań,
- zapobieganie powielaniu działań,

- zapobieganie działań wykluczających się,
- oszczędność czasu i energii,
- zdobywanie wiedzy i doskonalenie umiejętności,
- zwiększanie skuteczności w działaniach,
- zmniejszenie poczucia pewności siebie i bezkarności sprawców przemocy,
- zmniejszenie możliwości manipulacji,
- możliwość uzyskania wieloaspektowej oferty pomocy w przezwyciężaniu trudnej sytuacji,
- unikanie sprzecznych lub powielających się działań różnych specjalistów,
- możliwość otrzymania bardziej zindywidualizowanej i adekwatnej pomocy.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie realizując zadania opisane w Gminnym Programie Wspierania Rodziny współpracuje z następującymi instytucjami:

Urząd Miejski w Opocznie

Obowiązek wprowadzenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny spoczywa na samorządach lokalnych. Urząd Miejski ma zadanie wspierania wszelkich zadań przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom w rodzinach oraz pomocy dla rodzin na terenie gminy oraz służenie pomocą organizacyjną, merytoryczną i finansową.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma za zadanie prowadzenie działań przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym w gminie. Wykorzystując swoje doświadczenia organizacyjne Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może być pomocna w zwalczaniu zjawisk dysfunkcyjnych, ponieważ ma największą – obok Ośrodka Pomocy Społecznej – wiedzę z zakresu problemów rodzin z terenu gminy.

Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie

Poradnia prowadzi terapie odwykowe dla osób dotkniętych uzależnieniami oraz członków ich rodzin, obejmuje wsparciem psychologicznym osoby uzależnione i współuzależnione, realizuje specjalistyczną pomoc psychiatryczną. Poradnia współpracuje z instytucjami działającymi na rzecz rodziny, które niejednokrotnie kierują do niej osoby dotknięte problemem uzależnienia.

Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie

Powiatowy Urząd Pracy ma za zadanie zwiększenie aktywności zawodowych osób bezrobotnych poprzez formy wsparcia takie jak doradztwo zawodowe, szkolenia kursy. Udziela pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, rejestruje bezrobotnych i poszukujących pracy, inicjuje organizuje i finansuje działania na rzecz aktywizacji bezrobotnych. PUP współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz innymi instytucjami w ramach pomocy rodzinom.

Placówki służby zdrowia

Służba zdrowia świadczy tzw. pierwszą pomoc dla osób chorych, uzależnionych doświadczających przemocy itp. Ma ona za zadanie reagować w chwili zauważenia najmniejszych nawet oznak dysfunkcji. Służba zdrowia włącza się w programy prowadzone przez szkoły, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także współpracuje na tej płaszczyźnie z Policją.

Do najważniejszych zadań służby zdrowia w chwili stwierdzenie przemocy należy:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy,
- umiejętne przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach lub możliwości obdukcji,

- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomienie organów ścigania.

Główne zadania służby zdrowia w chwili stwierdzenia lub wiedzy o uzależnieniu:

- przeprowadzanie wstępnej diagnozy,
- udzielenie informacji i wsparcia osobom dotkniętym alkoholizmem lub narkomanią,
- kierowanie zdiagnozowanych osób do miejsc terapii.

Komenda Powiatowa Policji w Opocznie

Głównym zadaniem Policji jest interwencja w chwili zaistnienia problemu w rodzinie. Policja ma możliwość wkroczenia do domu po zgłoszeniu problemu, przywołanie tymczasowego porządku lub doprowadzenia do sytuacji, aby konfliktowy problem został usunięty. Ma możliwość kierowania spraw do wyższych instytucji, udzielania pomocy merytorycznej, prawnej oraz monitorowania wcześniej zgłoszonych przypadków (zapobieganie recydywie).

Ponadto Policja ma obowiązek udzielania pomocy instytucjom społecznym w interwencjach domowych lub egzekwowaniu prawa;

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia,
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar oraz mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,

- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Kuratorzy sądowi

Wykonują zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie

Udziela pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem, zapewnia dzieciom pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz udziela wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opocznie

Umożliwia rodzinom z dziećmi skorzystanie ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i pedagogicznego.

Placówki oświatowe (pedagog szkolny, nauczyciele) i kulturalne

Placówki oświatowe na terenie gminy prowadzą aktywną działalność edukacyjną w celu eliminowania dysfunkcji w środowisku szkolnym, poprzez obserwację i działania wychowawcze poszczególnych uczniów. Nauczyciele mają obowiązek monitorowania uczniów, zwracania uwagi na ich zachowanie, problemy itp. podczas lekcji, pomoc im metodami wychowawczymi, autorytetem, zainteresowaniem lub kierowanie ich do pedagoga szkolnego czy poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Szkoły uczestniczą w programach profilaktycznych i szkoleniach organizowanych w gminie.

Świetlice środowiskowe wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, pomoc w nauce, organizują czas wolny, rozwój zainteresowań, uzdolnień, organizują zabawę, zajęcia sportowe.

Parafie z terenu gminy

Parafie wspierają rodzinę poprzez działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów życia codziennego, właściwe funkcjonowanie rodziny, podkreślanie konieczności dbałości i szacunku w stosunku do osób w rodzinie, wystrzegania się zachowań agresywnych, przemocy fizycznej i psychicznej.

Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych jest dostępna w Urzędzie Miejskim lub w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, w przychodniach, poradniach, szkole, Komendzie Powiatowej Policji, itp. Organizacje pozarządowe w ramach swojej działalności na rzecz wspierania rodziny oferują, m. in.:

- pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną,
- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Ośrodku Pomocy Społecznej,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych,
- pomoc materialną,
- pomoc w poszukiwaniu wsparcia.

ZASADY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie programu odbywać się będzie ze środków:

- budżetu Miasta i Gminy Opoczno,
- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych,
- programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą planowane na dany rok budżetowy w planie finansowym Ośrodka.

Na rok **2019** zaplanowano środki finansowe z budżetu gminy Opoczno na realizację Gminnego Programu wspierania Rodziny w ogólnej kwocie **1 278 985,00 zł**, w tym:

- wspieranie rodziny – asystent rodziny **120 985,00 zł**,
- rodziny zastępcze – współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej – **290 000,00 zł**,
- współfinansowanie placówek wsparcia dziennego (świetlica środowiskowa) – **80.000,00 zł**,
- program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (finansowanie 30 % wartości zadania) - **350.000,00 zł**,
- stypendia szkolne (dofinansowanie 20 % zadania) – **30.000, 00 zł**,
- zasiłki celowe dla rodzin w trudnej sytuacji życiowej i materialnej – **408.000,00 zł**.

SPOSÓB MONITOROWANIA SYSTEMU

Program i jego poszczególne elementy podlegają stałemu, bieżącemu monitoringowi.

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonania zadań realizowanych przez poszczególne podmioty tworzące Gminny Program Wspierania Rodziny.

Koordynatorem realizacji zadań Programu jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie. Zmiany w działaniach Programu i jego aktualizacje wprowadzać

będzie Dyrektor Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej po zatwierdzeniu przez Burmistrza Opoczna.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i rodzin. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmięczenia się ze swoimi problemami. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystywanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności. Pomoc, którą oferuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie nakierowana w pierwszej kolejności na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała się zmięczyć z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

Opracowany program jest dokumentem, który może być weryfikowany i modyfikowany w niezbędnym zakresie ze względu na zmieniającą się rzeczywistość lub przepisy prawa.